

Dąbkowski však také zastoupení na základě mandatu a půjčku. Následuje darování, sklad, spolek, hra, vydražení a smlouva pojistná.

Obširný a pečlivě pracovaný rejstřík usnadňuje velmi užití obou silných svazků. Zdálo se nám důležitým poněkud obširněji dotknouti se bohatého obsahu knihy Dąbkowského, poněvadž v mnohém může velmi dobře posloužit studiu dějin našeho práva soukromého. Bohužel, u nás nejen že nemáme takové důkladné práce o dějinách českého práva soukromého, nýbrž nemáme ani naděje, že při velmi malém a kusém předpracování v dohledné době k zpracování celkovému by dojiti mohlo.

J. Kapras.

В. И. Синайскій: Необходимо ли намъ спѣшить съ изданіемъ гражданскаго уложенія и можемъ ли мы создать его въ настоящее время? Варшава 1911. Str. 1—29.

Přednášku v nadpisu uvedenou a v sezení právnického odboru varšavské historicko-filologicko-právnické jednoty dne 10. října 1910 konanou přihlásil se prof. Sinajskij mezi odpůrce osnovy nového občanského zákona ruského. Vnější popudem zdá se tu býti v čele přednášky otištěná noticka o znovuustavení zvláštního komitétu k posouzení osnovy a posudků jednotlivými ministerstvy k ní podaných (za předsednictví senátora H a s m a n a) Argumentace S-ho jest tato:

I. Řadu civilních kodexů v 18. stol. zahajuje Codex Maximilianaeus v Bavořích (1756), za ním téměř po půl století následuje památný pruský Landrecht (1794) a pak dosti rychle občanské zákonníky: francouzský (1804), rakouský (1811), srbský (1844), saský (1863), kalifornský (1872), říšský německý (1896), švýcarský (1907) a ve stadiu dosud přípravném nalézá se uherský (od r. 1901). Anglie a Spoj. Státy americké zůstaly mimo kodifikační ruch, který však u hraric Ruska se nezastavil a vyvolal po neblahém projektu Speranského (otrocké parafrasi práva francouzského) přípravné práce k novému obč. kodexu (1882), jehož osnova (již ve třetí redakci) předložena býti má sborům zákonodárným.

II. Před zodpověděním otázky, má-li platné posud právo občanské na Rusi (*Svod*, sv. X., část 1) vystřídáno býti novým civilním kodexem, uvážiti dlužno:

1. že *Svod* již po 78 roků jest v platnosti, a ač je za nevolnictví vydán, dovedl udržeti se podnes;
2. jaké jsou nedostatky a vedle nich i přednosti *Svodu*?

III. O nedostacích *Svodu* bylo již mnoho psáno i řečeno (zastaralost, neúplnost, kasuistika, nejasnost, jazyková těžkopádnost, nesoustavnost a nesamostatnost). Autor konceduje, že výtky tyto jsou oprávněny i vypočítav na str. 5—6 podrobněji jednotlivé nedostatky *Svodu* v oboru práva manželského, rodinného, poručenského, dědického, zvláště i věcného (není knih pozemkových) a také obligačního, resumuje takto:

1. Bezelstnost (dobrosověstnost) v právním obchodu chráněna jest nedostatečně a úskočnému obcházení zákona ponechána úplná volnost.
2. Zbytečným formalismem jest právní obchod spoután, aniž by tím zaručena byla bezpečná ochrana dobré víry a spravedlnosti.

3. Svod leckdy porušuje stabilitu právního obchodu.

4. Právnícké osoby, jichž úloha v současném občanském právním obchodu jest rozhodující, byly téměř opomenuty.

5. Jest nedostatečně zaručena ochrana osoby, zejména domácího služebnictva, nájemníků, duševně chorých, nezletilých, provdané ženy atd.

IV. Kasuističnost i nejasnost jakož i nesystematičnost osnovy autor připouští, neklade však na ně velké váhy (str. 7—8).

V. Jako přednosti Svodu uvádí autor:

1. hodí se k praktickému upotřebení i může soudní praxe senátu (III. instance) utvořiti právo nové.

2. hoví poněkud zastaralému ústrojí ruského života a právního obchodu (kapitalismus i úvěrnictví málo vyvinuty, poměry rodinné i dědické přimykají se k patriarchálnímu složení některých přežilých vrstev obyvatelstva)

VI. Ukazuje-li se (ad V. 1.) na odporující si a měnivou praxi senátu a na nenárodní původ Svodu, dlužno oproti tomu uvážiti:

1. Kolísavost senátní praxe jest vlastně plus a nikoli minus, značíc další rozvoj práva a odklízajíc jeho ztrnulost.

2. Speranskij arcib čerpal mnoho z rakouského obč. zákona, z franc. učebnice Pothiersovy (hlavně ve všeobecném dílu práva obligačního) a jiných, proto však není celý obč. zákon do Svodu (X. část 1) pojatý čerpán z práva cizího, na což upozornil již Kasso. Svod spíše děkuje vznik svůj Rosenkampfovu „Sistematiceskij svod zakonov“ (R. byl odpůrcem Speranského).

Možno-li tedy judikaturou senátní a částečnými novelami mezery Svodu vyplniti a nedostatky opravit, netřeba léčiti vady jeho chirurgicky, zvláště když spolehlivost chirurgů práva není nepochybna.

VII. Redaktoři osnovy ruské vypracovali na základě cizozemského zákonodárství vlastně povšechnou theorii občanského práva, podávajíce mnohdy pouhou parafrasi německo-říšského občanského zákona, čehož některé doklady uvádí autor na str. 12—14.

VIII. Jako svého času historik Karamzin varoval, by Speranského projekt nebyl kladen „na svatý oltář vlasti“, jest i nyní varovati před dobrovolnou recepcí cizozemských práv i jest smutno, že se proti tomu neprotestuje. Tato vlažnost vysvětluje se tím, že širší kruhy jsou netečnými k civilistice a ruský nacionalismus novou osnovu nepotírá, nýbrž naopak odporučuje, protože má se státi všeruským kodexem a odstraniti posavadní separatismus.¹⁾

IX. Prozatím arcib jedná se o uzákonění všeobecné části a práva obligačního nové osnovy, jakožto oddílů prý nejvíce kosmopolitických. Však všeobecná část není vůbec kosmopolitickou a byť právo obligační v jistém smyslu takovým i bylo, přece jen mobilisaci kapitálu, rychlejší spád peněžního obratu a použití úvěru dlužno uzpůsobiti onomu prostředí, v němž mají účinkovati, ano někdy (pro ústav evikce a pod.), třeba bude smysl pro bezelstnost teprve vypěstovati a nebude na př. záhodno ani smlouvu kupní,

¹⁾ Upozornil jsem v té příčině na článek Rossije z 3./7. 1910 nadepsaný „Projekt graždanskago uloženiya i okrajiny“ v zářijovém sešitě České revue 1911 str. 753. [Pozn. recensenta.]

tento prototyp obligačních závazků, upravovati jednotně. Pro něgramotné Rusko nehodí se na př. ani předpis, že smlouvy přes 300 R. vyžadují písemnosti (jinak jsou neplatny). Ostatně obligační poměry namnoze úzce souvisí s právem rodinným, dědickým, věcným i hypotečním. Také doposud nezdařilo se jednotně kodifikovati světové právo obchodní.

X. Srovnáním §§ 1632, 1640, 1641, 1642, 1724, 1733 osnovy s řííšsko-německým občanským zákoníkem (§§ 246, 368, 371, 1000 a 433) dochází autor k tvrzení, že v těch kusech jest osnova pouhou jeho parafrásí a to co do obsahu i formy nezdařenou.

XI. Vnější formě osnovy vytýká autor neruskost jazyka, kasuistiku a nepřesnost názvoslovnou (ku př. §§ 6, 9, 39) i shledává na př. textování osnovy při definici příslušenství (§ 36) méně zdařilým, než-li obsahuje Svod (§ 389).

XII. K vybudování obč. kodexu jest třeba, by v určitém období byly vyhraněny pevné právní zásady, tvořící podklad občanského práva, kteréžto zásady by kodex v důslednou soustavu uvedl. Předčasná kodifikace byla i v Německu perhorreskována. Máme v Rusku takových stěžejných právních zásad?

XIII. Autor odpovídá, že v Rusku jich doposud není. Povoláním milionů mužů k obč. životu nastala potřeba, by kodex pracován byl „zdola“, totiž dle potřeb skutečného života a nikoli „shůry“, v tichých pracovních theoretiků a praktiků.

XIV. Vývody Sinajského vrcholí v tvrzení, že provést se dá za dnešních poměrů ruských pouze tento skromný zákonodárný program:

1. nutno popřáti ruské společnosti času k obrození na nových základech a rovněž ruské právovědě i praxi k ujasnění si stěžejných právních zásad pro nový kodex.

2. podstatné nedostatky, jež senátní praxe nemůže odkliditi, buďtež napraveny částečnými novelami, což ostatně již ujímati se počíná (ku př. právo autorské). Na str. 27 uvádí autor některé partie práva občanského, s jichž reformou nemá se čekati až do vydání nového kodexu.

3. praxe senátní jakožto právo tvorný živel nebuď příliš upjatou, pomáhajíc uvést v život zásady bezelstnosti a spravedlivosti po vzoru práva římského. Autor konstatuje, že senát poslední dobou těchto vyšších cílů při svém rozhodování dbá (str. 27).

4. nutno zvýšiti úroveň právního vzdělání v Rusku (nové stolice obč. práva na universitách, připuštění žen do soudní praxe, praktické kursy pro studentstvo při právnických fakultách, zřízení právní fakulty ve Varšavě a přetvoření demidovského právn. lycea v Jaroslavl na universitní fakultu právní).

Autor spoléhá, že jako ruská literatura, ruští kriminalisté, chemici, lékaři, dějepisci, filologové, přírodopytci a matematikové dobyli si čestného místa v uznání Evropy, docílí stejně čestných úspěchů jednou ruská civilistika. Pak vznikne nový občanský kodex sám sebou, jako vytryskl „prvý čarovný verš Puškinův“ a „svérázné zvuky hudby Glinkovy, Čajkovského a druhých“ (str. 28—29).

Uzavírám svůj referát upozorněním, že o brožuře Sinajského zmínil se zcela stručně prof. Jabločkov v č. 4 letošního ročníku Jaroslavské bibliografie („Juridičeskaja bibliografija“ str. 149—150) a vyslovuje se celkem skepticky o nadějích autorem v právo tvornou judikaturu senátu kladených. Posudek svůj končí Jabločkov těmito slovy:

„O nízké úrovni právního vzdělání a civilistické nauky v Rusku přití se po přečtení brožury prof. S. jedva bude možno. Však přes to nemohl bych dospěti k týmž vývodům, jako autor.“

Ježto také prof. Freytagh-Loringhoven o otázce reformy práva občanského na Rusi pojednal ve své vstupní přednášce na universitě jurjevské a vydá ji co nejdříve tiskem, neopomenu příště referovati o tomto projevu z tábora přívrženců chystané osnovy, aby po vyslechnutí obou stran bylo možno utvořiti si vlastní úsudek o této kardinální otázce, pro vývoj soukr. práva v Rusku v blízké budoucnosti nanejvýš závažné.

Dr. A. Cerman.

Církevní právo.

Arturo Carlo Jemolo: *La questione della proprietà ecclesiastica nel Regno di Sardegna e nel Regno d'Italia durante il quarantennio 1848—1888*. Torino 1911, 8°, 191 str.

Heslo „libera chiesa in libero stato“ vyšlo sice z Itálie (1861), ale není v Itálii provedeno. Hinschius označuje poměr mezi státem italským a církví katolickou jako směsici z koordinace, rozluky a státní výsosti. Též *Rothenbücher* uznává, že nelze mluvit o rozluce státu a církve v Itálii, třeba, jak sám k tomu poukazuje, *Scaduto* mluví o „separatismo“, „incompetenza del stato in materia religiosa“ a o „giurisdizionalismo“. Otázka církevního majetku má v naznačeném směru veliký význam a může býti posouzena pouze v celkovém rámci církevně politických poměrů. Spis shora udaný jest věnován této otázce. Poněvadž majetek církevní v Itálii jest nyní upraven za zřejmého vlivu poměrů zavládných v dřívějším království sardinském, rozdělil si spisovatel látku na dva oddíly, z nichž první věnován království tomuto a druhý nynějšímu království italskému. Máje zření k duchu doby, vytýká spisovatel v každém oddílu dvě periody, čímž rozpadá se jeho líčení na léta 1848—1855, 1855—1861, 1861—1867, 1867—1888. Jako výslednice hnutí v létech prvních jeví se zákony sardinské z 5. června 1850 a 29. května r. 1855; onen zákon stanoví obmezení mrtvé ruky v nabývání jmění, zákon tento stal se základem sekularisace tří čtvrtin tehdejšího majetku církevního za současného zřízení matice náboženské (cassa ecclesiastica). Stejně poměry zavedeny postupem provádění sjednocení italského až do r. 1861, kdy Viktor Emanuel přijal titul krále italského. V novém království vydány pak zákony ze 7. července 1866 a 15. srpna 1867, jimiž stanoveny v určitých mezích zrušení církevních ústavův a sekularisace církevního majetku za současného zřízení kultového fondu (Fondo pel culto). Zvláštní fond kultový zřízen pak pro město Řím zákonem 19. června 1873. Garanční zákon z r. 1871 (čl. 18.) slíbil novou úpravu a správu církevního majetku, k níž však dodnes